

Дисципліна
«Захист професійної діяльності
в галузі»

Частина 1

«Охорона праці в галузі»

Лектор

к.т.н., доцент кафедри

«Безпеки життєдіяльності та фізичного виховання»
ДУТ

Гунченко Оксана Миколаївна

ел. адреса:

gunchenko.oksana@gmail.com

Тема 1

Тема: «Міжнародні норми в галузі охорони праці»

- **1.** Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.
- **2.** Цілі міжнародного законодавства з охорони праці.
- **3.** Соціальний діалог в Європейському Союзі та в Україні.
- **4.** Законодавство Євросоюзу з охорони праці.
- **5.** Міжнародні стандарти **SA 8000** «Соціальна відповідальність» і **ISO 26000** «Настанова по соціальній відповідальності».

Тема 1

1. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.

- Визначальним фактором процвітання та економічного благополуччя будь-якої країни на нинішньому етапі розвитку є не тільки рівень національного доходу і розвиток виробництва, але й загальний стан охорони здоров'я в країні, куди також відносять і охорону праці.

Тема 1

- При цьому у поняття «охорона праці» можна вкладати не лише додержання технічних і санітарних норм, а широке розуміння охорони праці як захисту прав працівників, куди входить і соціальне страхування, і рівень зарплати, і трудове законодавство.
- Нехтування таким фактором, як охорона праці, призводить до швидкого погіршення стану виробництва, відтоку значної частини продуктивних сил в інші галузі, дисбалансу і нестабільності економіки. Тому питання охорони праці є інколи визначальним при підписанні довгострокових міжнародних економічних програм і проектів.

Тема 1

- Стан справ з ОП у світі стає все більш актуальною проблемою як для профспілок, так і для міждержавних структур, насамперед Міжнародної організації праці (МОП), яка розглядає цю тему як частину своєї *Програми гідної праці*.
- Підвищена увага до проблем безпеки праці пояснюється в першу чергу тим, що з кожним роком, незважаючи на заходи, що вживаються, у різних країнах зростає рівень виробничого травматизму, у тому числі зі смертельними наслідками, а також кількість профзахворювань. Причому це стосується і тих країн, де їм приділяється, здавалося б, підвищена увага.

Навіщо державі охорона праці ?

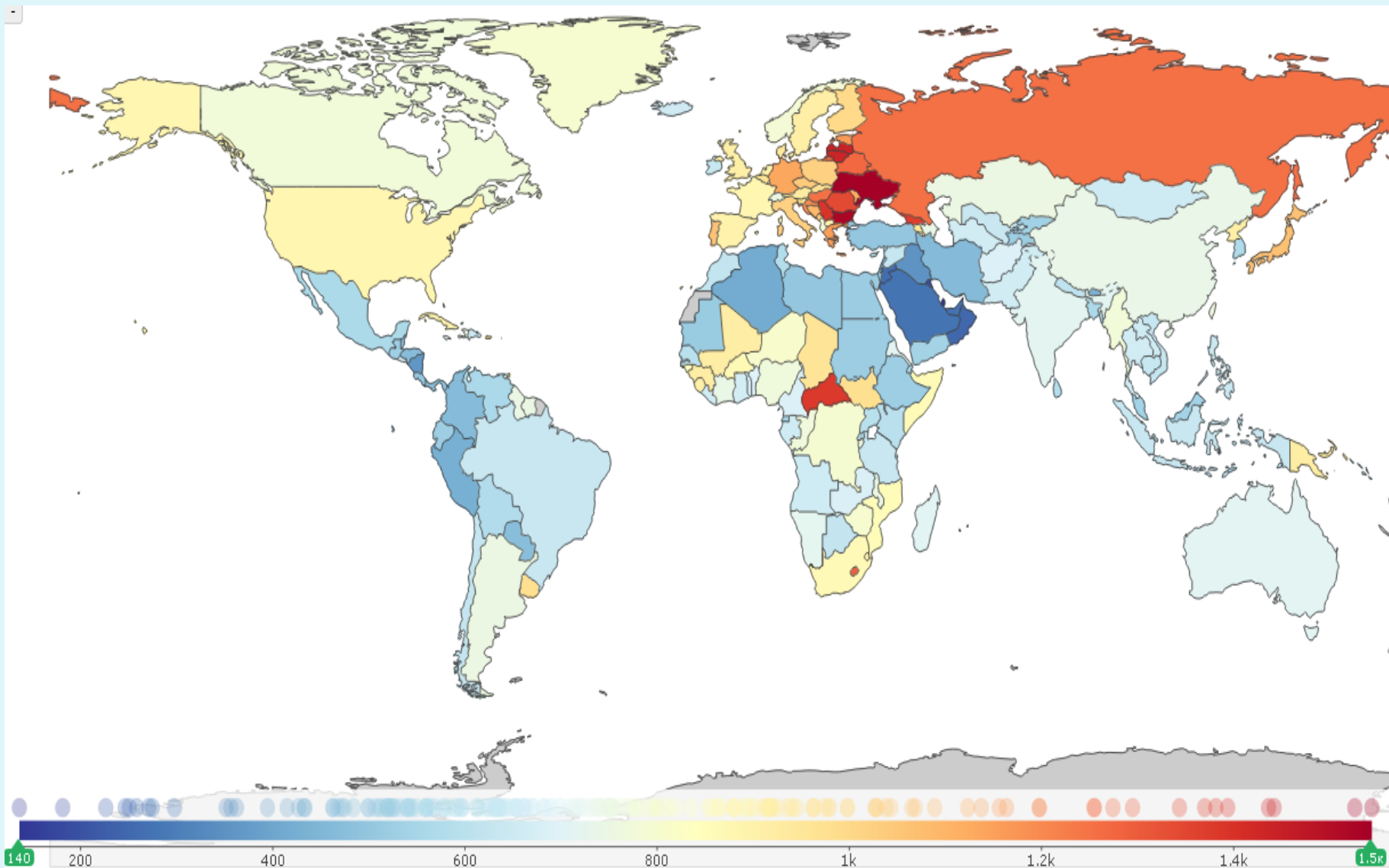
Тема 1

За останніми даними, опублікованими МОП у звіті до сторіччя організації у 2019 році, щорічно через нещасних випадків на виробництві та пов'язані з роботою захворювання **гинуть 2,78 млн.** працівників, **2,4 млн.** з яких - **через захворювання**, а також **374 млн.** людей страждають від виробничих травм, що **не приводять до смертельних наслідків.**

Згідно з проведеним МОП дослідженням, через втрати робочого часу, пов'язані з виробничими травмами світовий **ВВП втрачає майже 4 %**, причому в деяких країнах ця цифра зростає до 6 і більше відсотків.

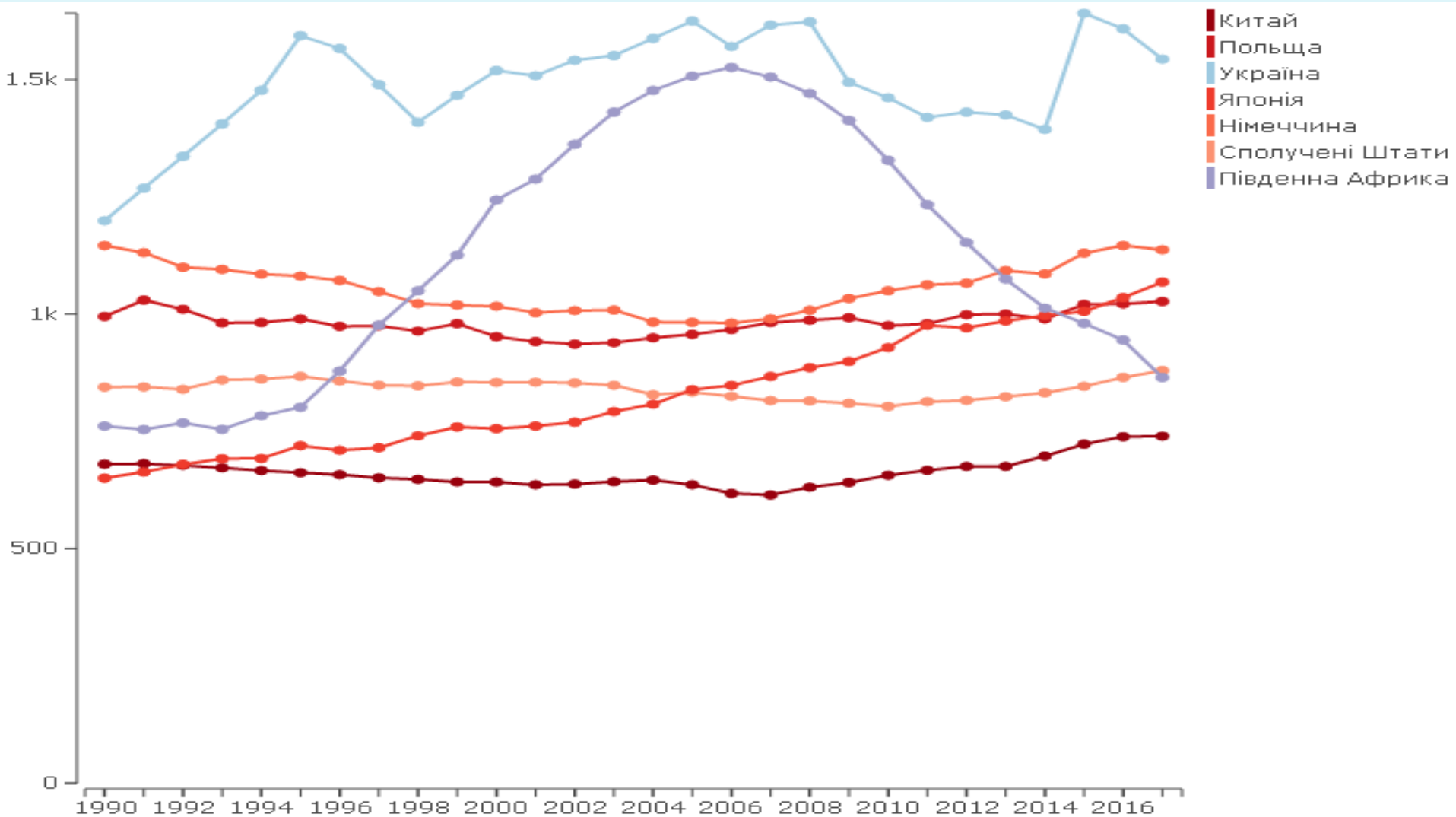
Але крім економічних витрат існують і витрати нематеріального характеру, які не відображаються у цих цифрах і являють собою незмірні людські страждання, пов'язані з нещасними випадками на виробництві та професійними захворюваннями

Рівень смертності в країнах світу на 100 тис. населення

Кількість смертей на 100 тис. населення за період з 1990 р. по 2016 р.

Тема 1

- До цих даних необхідно додати кількість тих, хто одержав профзахворювання і вибув з виробничого процесу, цей показник у 2014 р. становив **2,2 млн.** осіб, причому серед захворювань
- **32%** становили онкологічні,
- **23%** — серцево-судинні,
- **19%** — травматологічні,
- **17%** — інфекційні.
- *Щодня у світі відсутні на робочому місці внаслідок хвороби (тимчасової непрацездатності) близько **5%** робочої сили. Через витрати, пов'язані з нещасними випадками на виробництві, втрачається до 1250 млрд. доларів США, або майже **4%** світового валового внутрішнього продукту.*

Тема 1

Останні оцінки МОП свідчать про наявність великої проблеми, бо за отриманими даними, щодня в усьому світі гине 1000 осіб в результаті нещасних випадків на виробництві та ще 6500 осіб - від професійних захворювань.

Сукупні дані вказують на загальне зростання кількості смертей, пов'язаних з роботою, - від 2,33 млн. в 2014 році до 2,78 млн. у 2017 році.

Тема 1

За цими ж даними на частку **хвороб системи кровообігу** припадає **31%** всіх випадків захворювань, **професійні ракові захворювання** складають **26%** і **захворювання органів дихання** - **17%**, що складає майже три чверті всіх пов'язаних з роботою смертей.

Причиною суттєвої більшості пов'язаних з роботою смертей є захворювання (**2,4 млн. померлих, або 86,3%**) на відміну від нещасних випадків на виробництві (на частку яких залишається **13,7 відсотка**).

Тема 1

Також дані ВООЗ 2018 року свідчать про те, що, **2,1 відсотка всіх смертей і 2,7 відсотка сукупної захворюваності в усьому світі можна пояснити кількісними професійними ризиками.**

Неінфекційні захворювання становлять 70% від загальної кількості захворювань, спричинених професійними ризиками, на тлі наявності хронічних захворювань легенів і раку, що викликають найбільшу кількість смертей, пов'язаних з працею. Працівники в країнах з низьким і середнім рівнем доходу мають найбільшу частку смертей і інвалідності від впливу на робочому місці.

Тема 1

- У звіті також чітко визначено, що стратегії профілактики є найбільш доступними технологіями для уникнення значного відсотка смертей та професійних захворювань, пов'язаних з роботою.
- Реалізація таких стратегій є важливою у досягненні цілей сталого розвитку. Цілеспрямовані дії, зорієнтовані на створення більш здорових та безпечних робочих місць, впровадження здоров'язбережувальних заходів в умовах виробництва, сприятимуть сталому покращенню рівня життя.

Тема 1

- Галузевий аспект безпеки праці потребує окремого розгляду, оскільки деякі галузі економіки є найбільш небезпечними для зайнятих у них працівників.
- *Велика кількість нещасних випадків на виробництві стається на дрібних і середніх приватних підприємствах.*
- *У Бельгії, наприклад, половина нещасних випадків зі смертельними наслідками і **40%** профзахворювань припадає на підприємства з кількістю працівників до **100** осіб.*
- *В Австрії в **2001** р. створено спеціальний підрозділ для обслуговування підприємств з чисельністю працюючих менш як **50** осіб.*

Тема 1

- Багато уваги приділяється питанням охорони праці та здоров'я на виробництві у Європейському Союзі і країнах, що входять до нього.
- У структурі ЄС є кілька органів, які спеціально займаються проблемами трудового життя.
- З числа тих, що особливо досліджуються у ЄС, відзначимо проблему стресів на робочому місці.
- Зазначене агентство ЄС визначило стрес як *«негативно забарвлену емоційну реакцію на трудовий процес, що виникає внаслідок психічних перенавантажень працівників, у тому числі через надмірні вимоги до роботи, авторитарного керівництва, конфліктів на робочому місці, насильства і мобінгу»*.

Тема 1

- До «класичних» факторів стресу віднесено також
- шуми,
- вібрацію,
- монотонність праці.
- За даними агентства, до **40** млн. працівників у країнах ЄС страждають на захворювання, пов'язані зі стресом.
- На наслідки стресів припадає **25%** робочих днів, пропущених через хворобу, а витрати тільки з оплати лікарняних у зв'язку з цим становлять **20** млн. євро на рік. У цілому ж економічні втрати від стресу оцінюються в **150** млн. євро.

Тема 1

- Комісія ЄС прийняла рішення розробити Європейську стратегію з питань трудового середовища.
- Європейська конфедерація профспілок (ЄКП) запропонувала включити до неї **превентивні заходи в галузі безпеки праці**, ввести в країнах ЄС регіональних уповноважених з охорони праці та **посилити санкції стосовно роботодавців**, винних у порушенні правил безпеки на виробництві, а також поширити положення цієї стратегії на працюючих у рамках нетипової зайнятості.

Тема 1

Серйозно ставляться у ЄС до проблеми вживання алкоголю і наркотиків як до фактора, що негативно впливає на продуктивність і безпеку праці. Хоча в країнах ЄС алкогольнозалежними вважаються лише 5% працівників, зловживання алкоголем є головною причиною смерті молоді у віці 15 - 19 років і 30 - 50% дорожньо-транспортних подій.

За даними ВООЗ, у 2016 р. у країнах ЄС із вживанням алкоголю було пов'язано 600 тис. нещасних випадків на виробництві зі смертельними наслідками, їх середньорічне зростання перевищує 7%.

Відомості про стан виробничого травматизму за 12 місяців 2012 року по (осіб)

	12 місяців 2012 рік		12 місяців 2011 рік		Різниця, + -	
	Всього	в т.ч. СМ	Всього	в т.ч. СМ	Всього	в т.ч. СМ
Галузь нагляду						
Вугільна	3650	121	4255	161	-605	-40
Соціально-культурна сфера та торгівля	1477	76	1450	96	27	-20
Агропромисловий комплекс	979	116	1066	123	-87	-7
Машинобудування	881	27	969	27	-88	0
Транспорт	566	74	580	80	-14	-6
Металургійна	508	31	520	21	-12	10
Будівництво	446	58	493	77	-47	-19
Гірничорудна та нерудна	303	22	276	16	27	6
Загалом по Україні	9816	623	10657	685	-841	-62
За наведеними галузями	8810	525	9609	601	-799	-76
У відсотках	89,75	84,27	90,17	87,74	95,01	122,58

Відомості про стан виробничого травматизму за 12 місяців 2014 р. (осіб)

Області	12 місяців 2014 рік		12 місяців 2013 рік		Різниця, +-	
	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"
Україна	6318	548	8568	538	-2250	10
Донецька	1850	125	2916	128	-1066	-3
Дніпропетровська	767	57	783	49	-16	8
Луганська	578	48	1093	46	-515	2
м. Київ	334	34	386	39	-52	-5
Запорізька	304	14	356	17	-52	-3
Львівська	241	22	257	21	-16	1
Полтавська	217	19	223	18	-6	1
Вінницька	216	17	220	16	-4	1
Харківська	208	32	270	19	-62	13
Київська	154	26	180	26	-26	0
Волинська	137	7	167	6	-30	1
Хмельницька	122	10	140	13	-18	-3
Сумська	121	13	147	12	-26	1
Одеська	117	18	180	22	-63	-4
Рівненська	116	7	120	7	-4	0
Житомирська	115	15	138	12	-23	3
Чернігівська	100	12	130	6	-30	6
Херсонська	83	11	106	10	-23	1
Тернопільська	80	11	82	5	-2	6
Івано-Франківська	79	12	92	8	-13	4
Миколаївська	79	7	87	10	-8	-3
Кіровоградська	73	5	83	11	-10	-6
Черкаська	73	9	113	12	-40	-3
АР Крим *	51	3	187	14	-136	-11
Закарпатська	44	9	35	5	9	4
Чернівецька	41	5	35	3	6	2
м. Севастополь *	18	0	42	3	-24	-3

Тема 1

Відомості про стан виробничого травматизму за **12** місяців **2015** р. (осіб)

Області	12 місяців 2015 рік		12 місяців 2014 рік		Різниця, +-	
	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"	Всього	В т.ч. "См"
Україна	4260	375	6318	548	-2058	-173
Донецька	672	36	1850	125	-1178	-89
Дніпропетровська	608	47	767	57	-159	-10
м. Київ	315	29	334	34	-19	-5
Запорізька	285	12	304	14	-19	-2
Львівська	224	22	241	22	-17	0
Полтавська	206	19	217	19	-11	0
Волинська	178	13	137	7	41	6
Вінницька	177	15	216	17	-39	-2
Київська	167	23	154	26	13	-3
Харківська	143	20	208	32	-65	-12
Одеська	125	18	117	18	8	0
Чернігівська	121	12	100	12	21	0
Сумська	117	11	121	13	-4	-2
Черкаська	116	8	73	9	43	-1
Луганська	108	9	578	48	-470	-39
Житомирська	102	8	115	15	-13	-7
Хмельницька	100	16	122	10	-22	6
Івано-Франківська	90	10	79	12	11	-2
Рівненська	90	4	116	7	-26	-3
Херсонська	73	9	83	11	-10	-2
Миколаївська	66	4	79	7	-13	-3
Тернопільська	59	10	80	11	-21	-1
Кіровоградська	51	8	73	5	-22	3
Закарпатська	37	4	44	9	-7	-5
Чернівецька	30	8	41	5	-11	3
АР Крим	0	0	51	3	-51	-3
м. Севастополь	0	0	18	0	-18	0

Тема 1

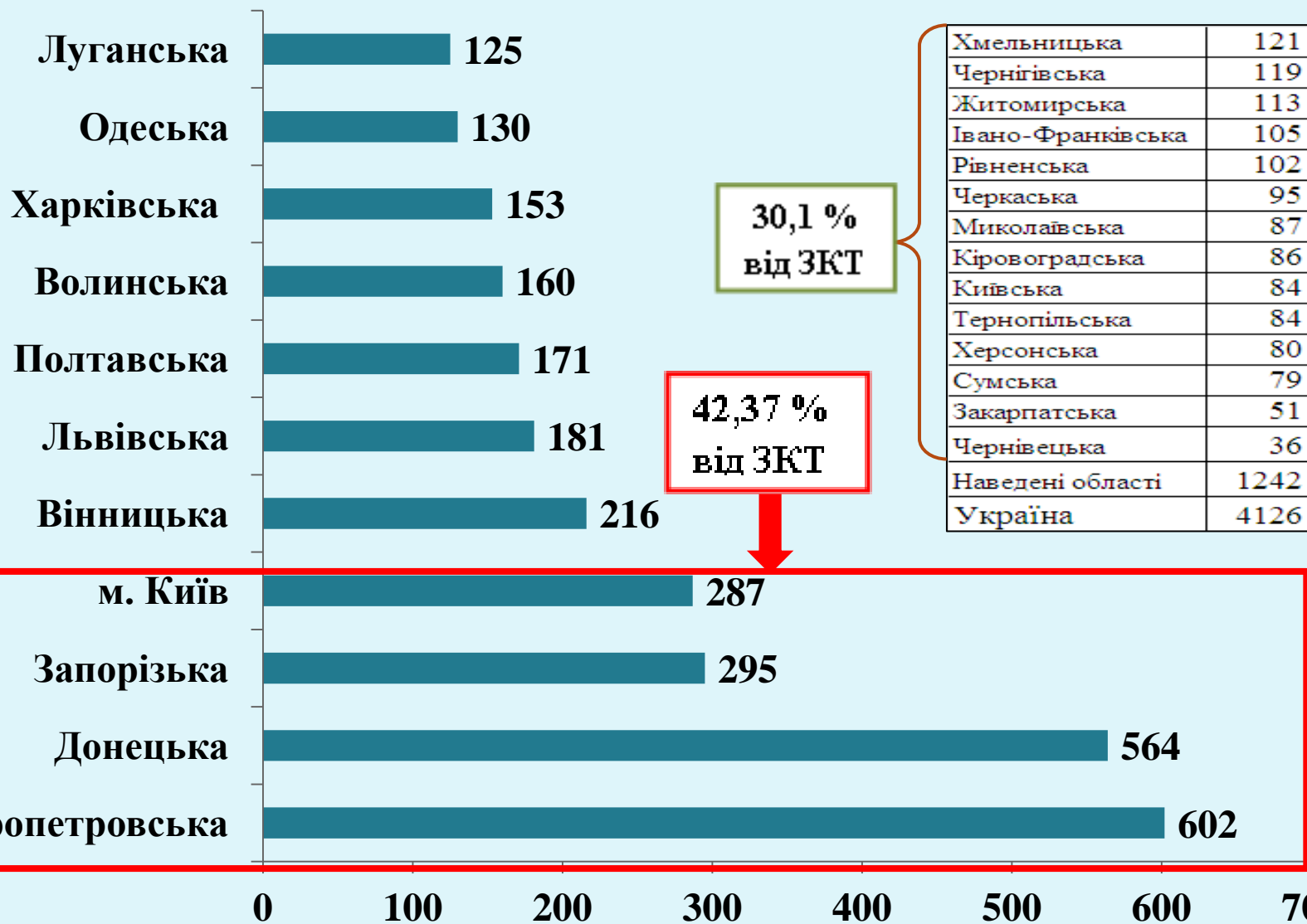
Відомості про стан виробничого травматизму за **12** місяців **2015** р. (осіб)

Галузь нагляду	12 місяців 2015 рік		12 місяців 2014 рік		Різниця, + -	
	Всього	В т.ч. "СМ"	Всього	В т.ч. "СМ"	Всього	В т.ч. "СМ"
Р а з о м	4260	375	6318	548	-2058	-173
Вугільна	752	19	2034	99	-1282	-80
Соціально-культурна сфера та торгівля	898	64	1137	92	-239	-28
Агропромисловий комплекс	602	84	691	95	-89	-11
Транспорт	396	54	423	71	-27	-17
Машинобудування	311	21	507	23	-196	-2
Металургійна	268	14	340	25	-72	-11
Гірничорудна та нерудна	207	16	220	12	-13	4
Будівництво	206	35	263	48	-57	-13
Житлокомунгосп	141	14	171	9	-30	5
Хімічна	137	16	132	15	5	1
Енергетика	113	18	135	26	-22	-8
Деревообробна промисловість	83	5	76	9	7	-4
Зв'язок	60	8	74	8	-14	0
Газова промисловість	48	2	51	8	-3	-6
Легка та текстильна промисловість	17	0	25	0	-8	0
Нафтогазовидобувна та геологорозвідка	11	4	19	2	-8	2
Котлонагляд, підйомні споруди	10	1	20	6	-10	-5

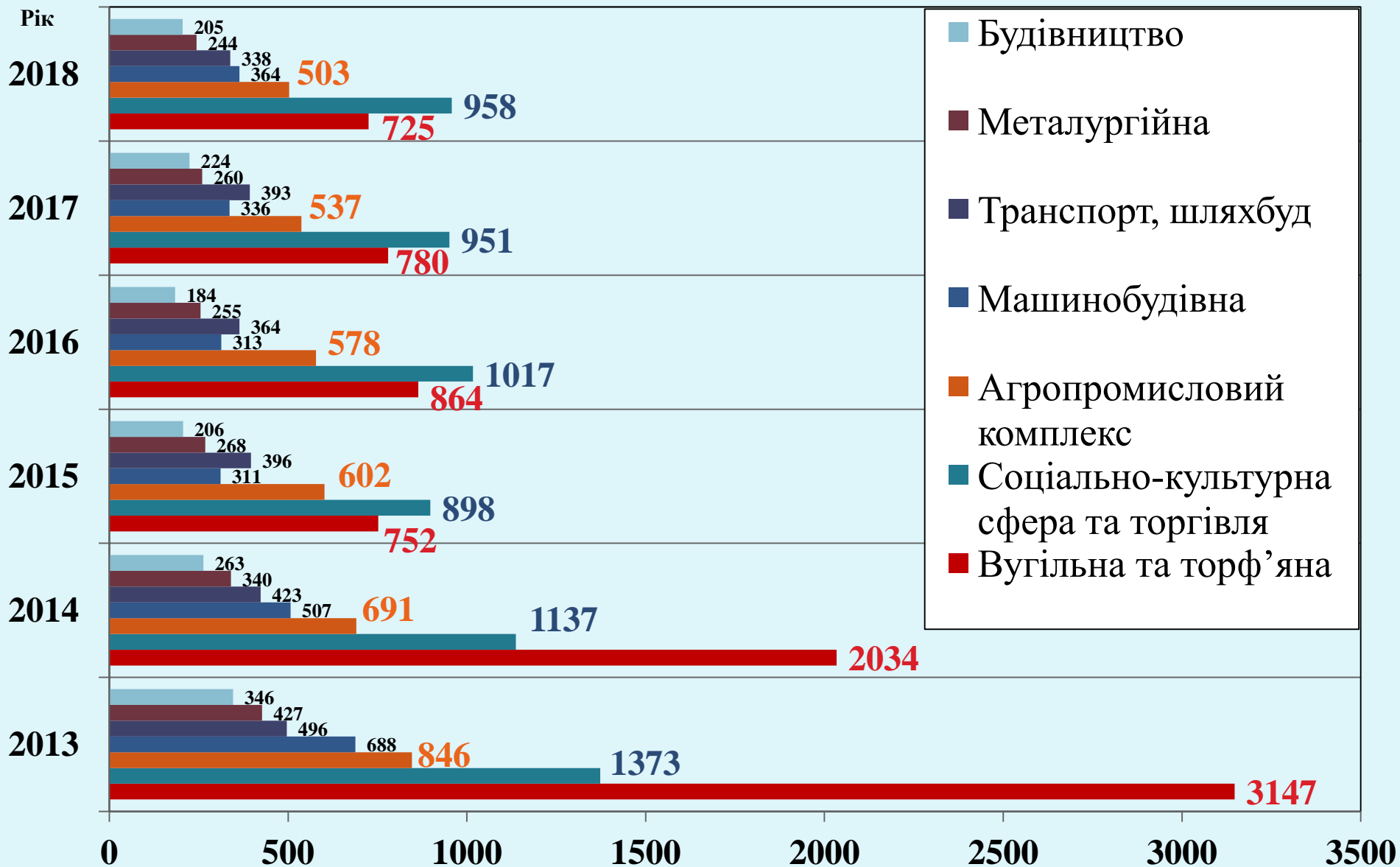
Галузь нагляду	12 місяців 2016 рік		12 місяців 2015 рік		Різниця, + / -	
	Всього	в т.ч.	Всього	в т.ч.	Всього	в т.ч.
		"См"		"См"		"См"
Вугільна	864	20	752	19	112	1
Гірничорудна та нерудна	192	23	207	16	-15	7
Нафтогазовидобувна та геологорозвідка	23	5	11	4	12	1
Енергетика	136	14	113	18	23	-4
Будівництво	184	41	206	35	-22	6
Котлонагляд, підйомні споруди	20	6	10	1	10	5
Машинобудування	313	19	311	21	2	-2
Металургійна	255	12	268	14	-13	-2
Хімічна	146	10	137	16	9	-6
Транспорт	364	70	396	54	-32	16
Зв'язок	60	1	60	8	0	-7
Газова промисловість	36	2	48	2	-12	0
Житлокомунгосп	167	34	141	14	26	20
Агропромисловий комплекс	578	83	602	84	-24	-1
Деревообробна промисловість	51	2	83	5	-32	-3
Легка та текстильна промисловість	22	0	17	0	5	0
Соціально-культурна сфера та торгівля	1017	58	898	64	119	-6
Р а з о м	4428	400	4260	375	168	25

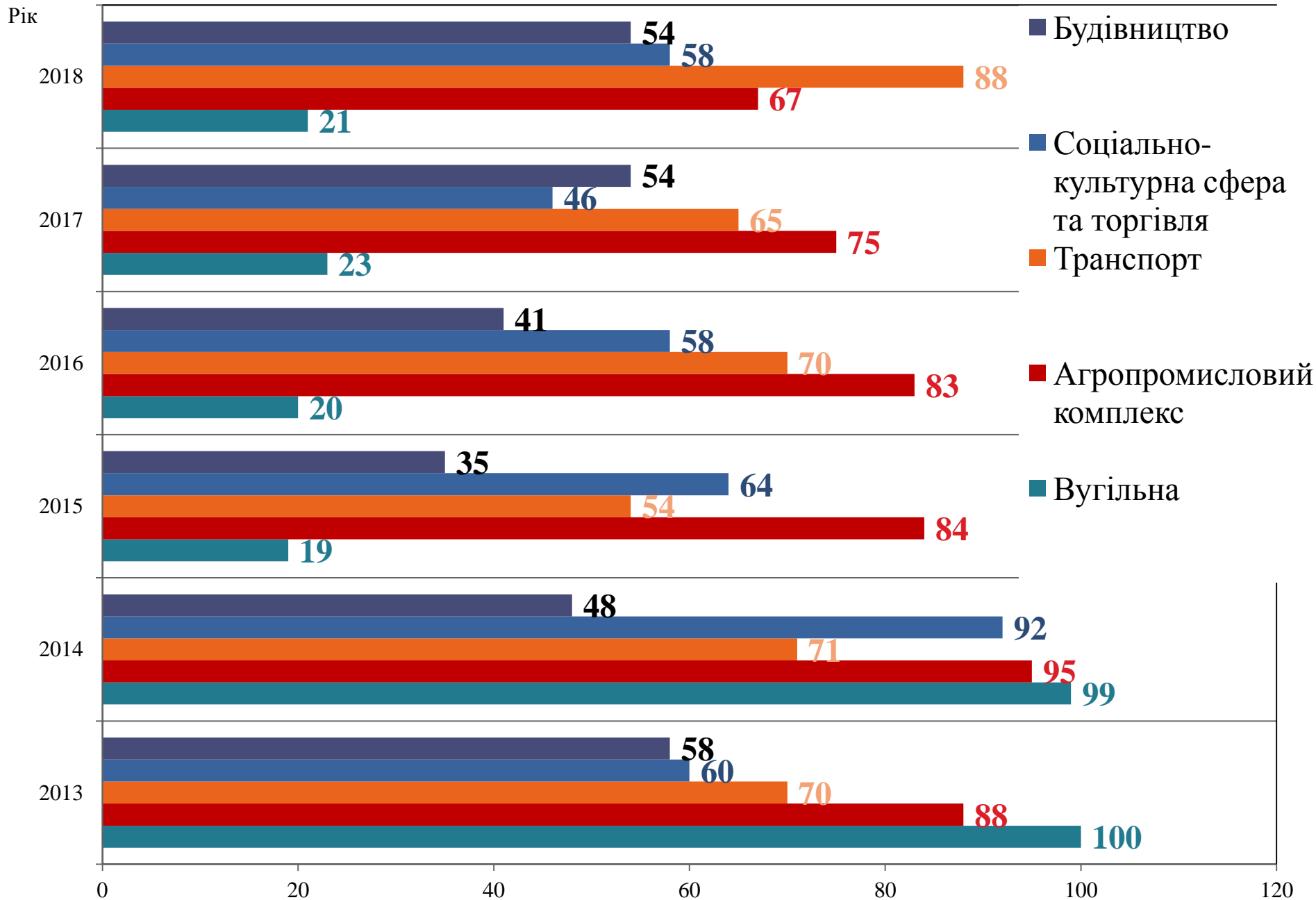

Загальна кількість травмованих (ЗКТ), осіб у 2018 році

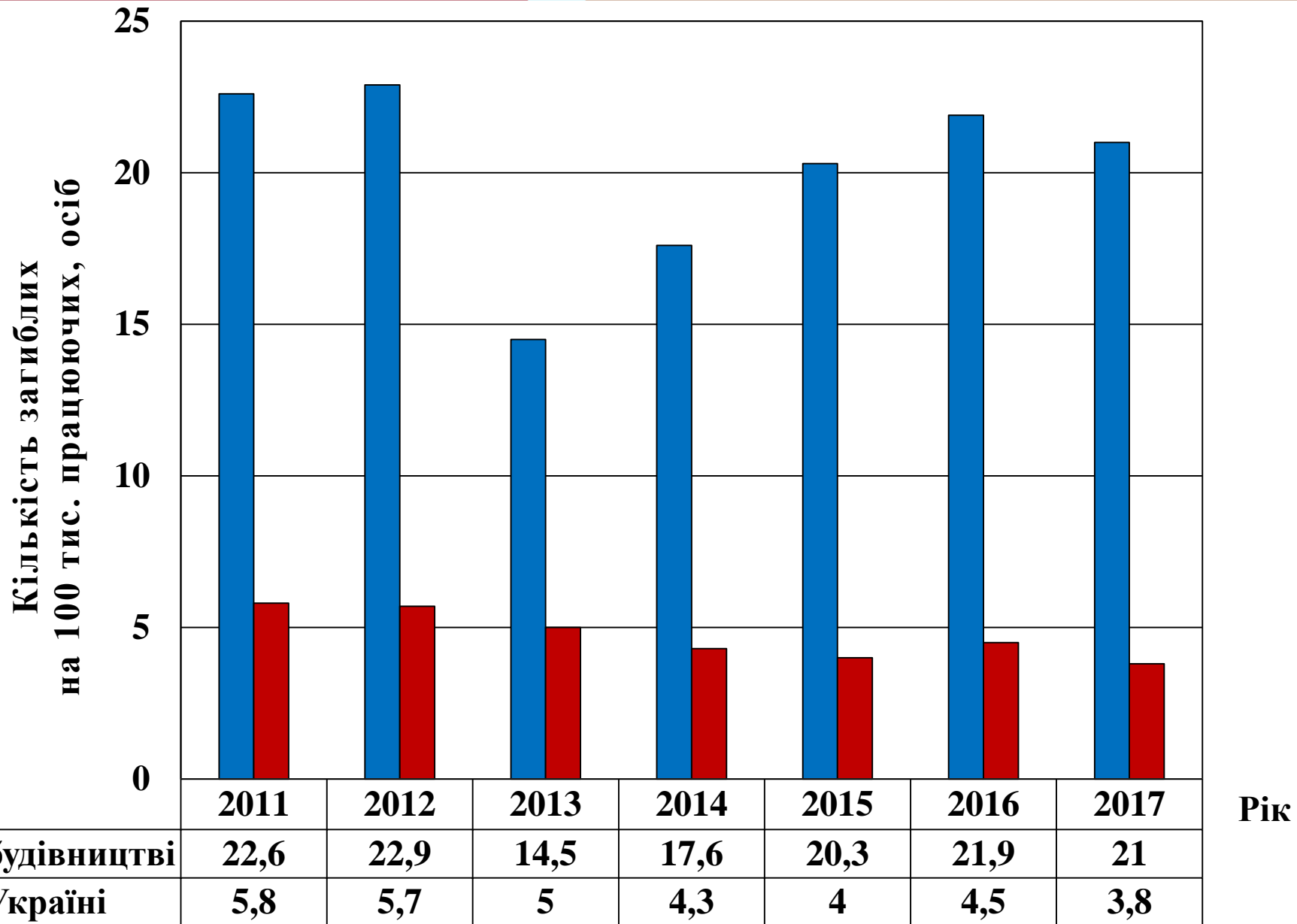

Загальна кількість травмованих (ЗКТ), осіб у 2018 році

Кількість смертельно травмованих (СМТ), осіб у 2018 році

Динаміка кількості загиблих на 100 тис. працюючих в Україні в цілому та у будівельній галузі у 2011-2017 роках

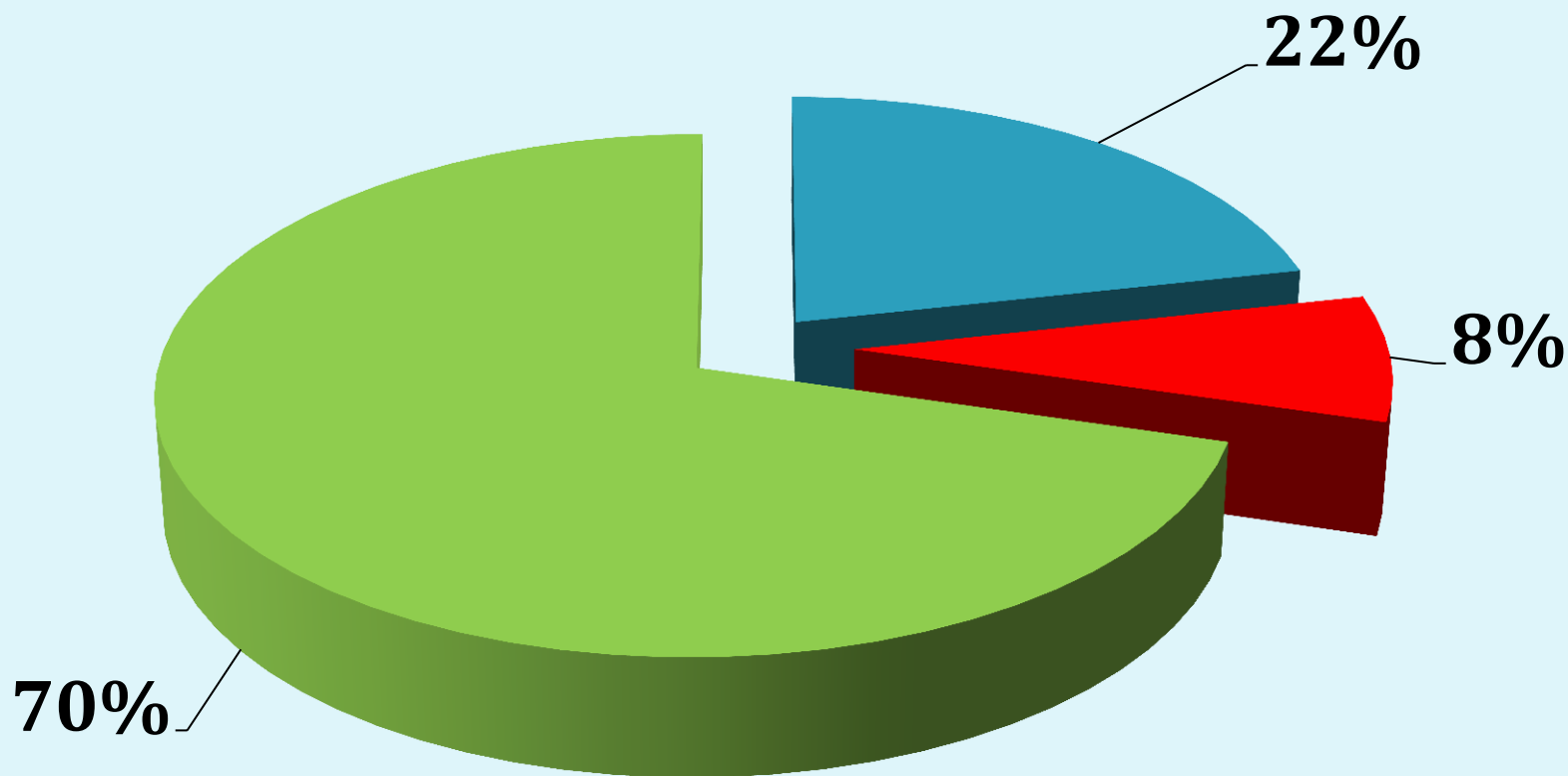
Тема 1

Причини нещасних випадків, гострих професійних захворювань та аварій поділяються на

- **ТЕХНІЧНІ**
- **ОРГАНІЗАЦІЙНІ**
- **ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ**
- **ТЕХНОГЕННІ, ПРИРОДНІ, ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ**

Тема 1

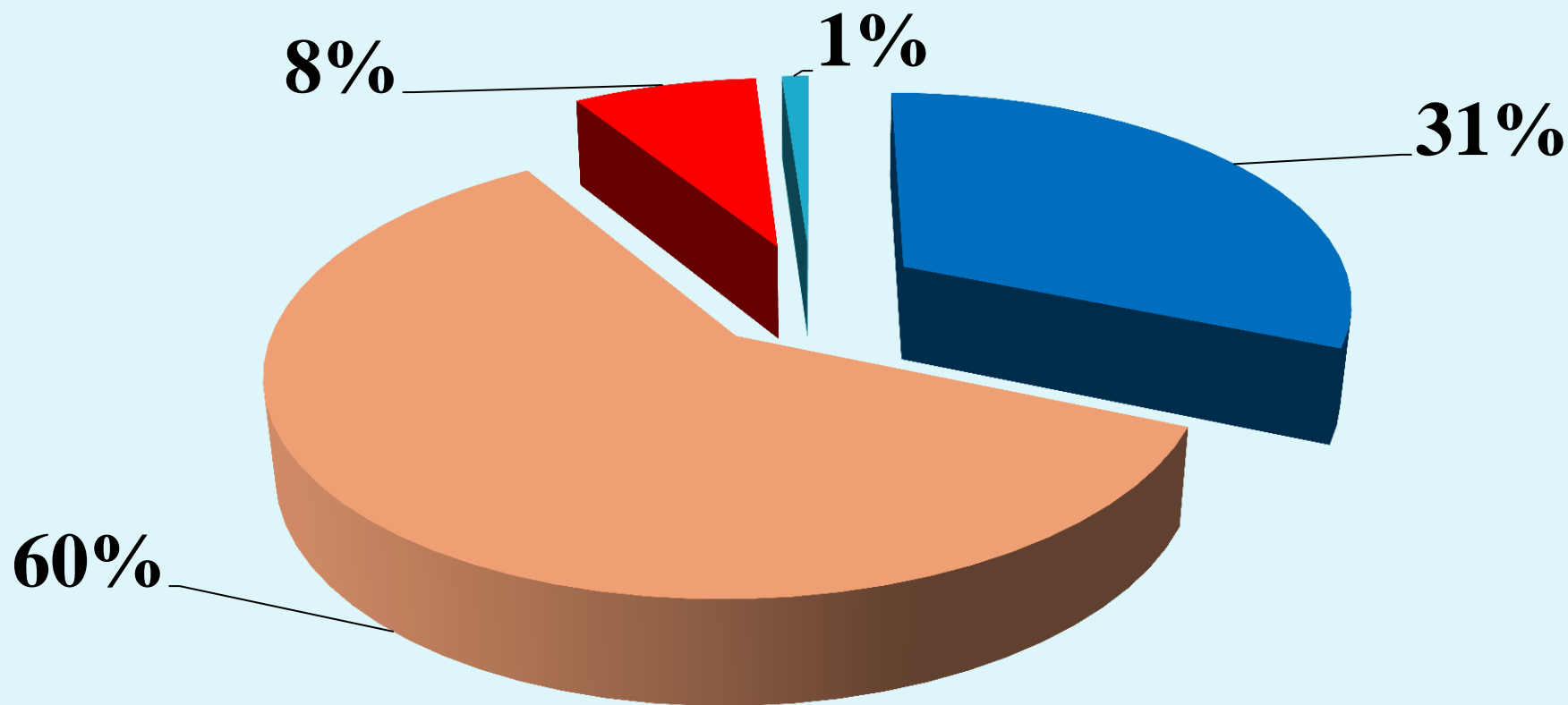
Причини НВ зі смертельними наслідками у 2011 році

- Технічні причини
- Психофізіологічні причини
- Організаційні причини

Тема 1

Причини НВ зі смертельними наслідками у 2014 році

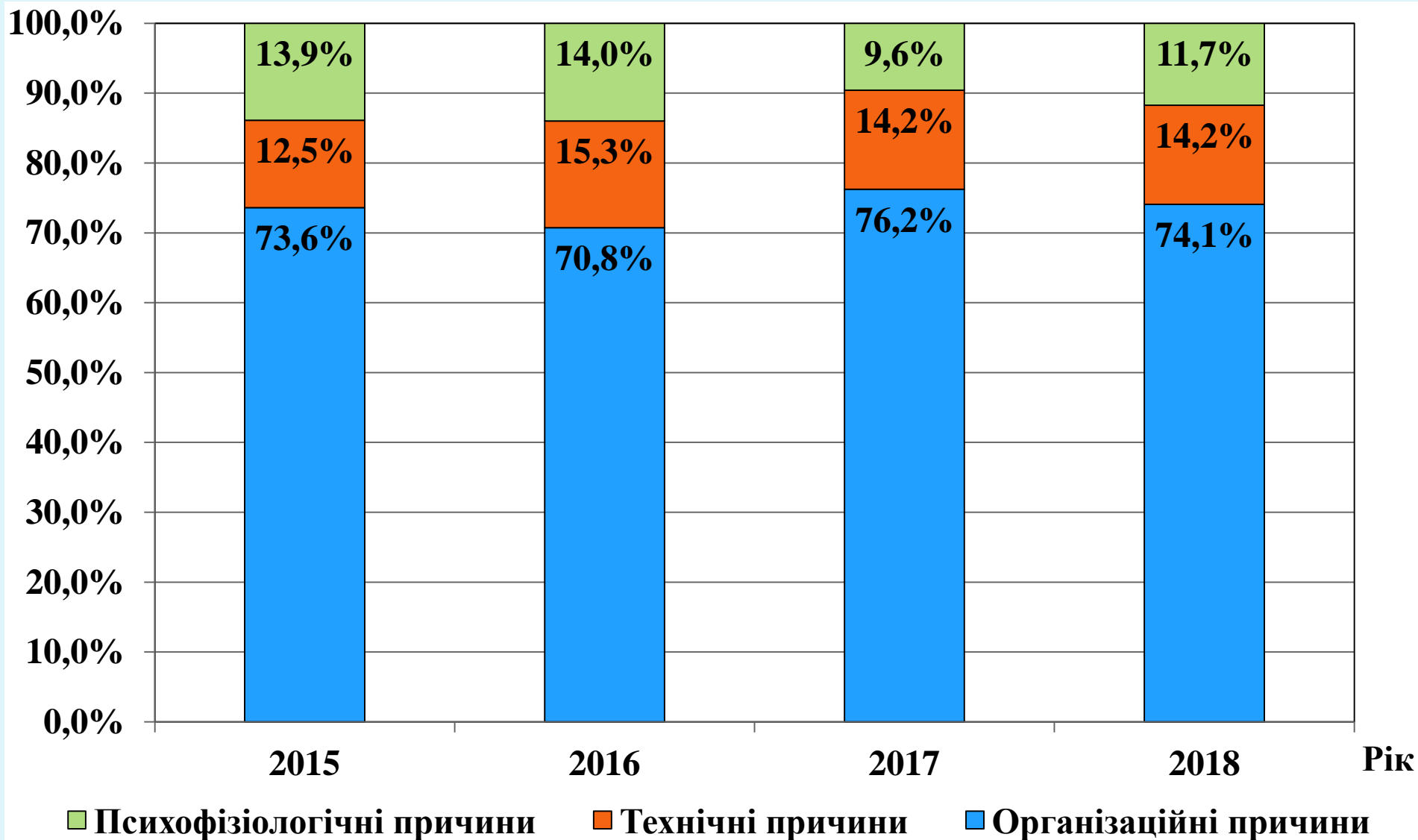
■ Технічні

■ Організаційні

■ Психофізіологічні

■ Інші

Причини НВ зі смертельними наслідками

Розподіл кількості смертельно травмованих на виробництві, у відповідності до події, що спричинила летальні наслідки у 2018 р.

Тема 1

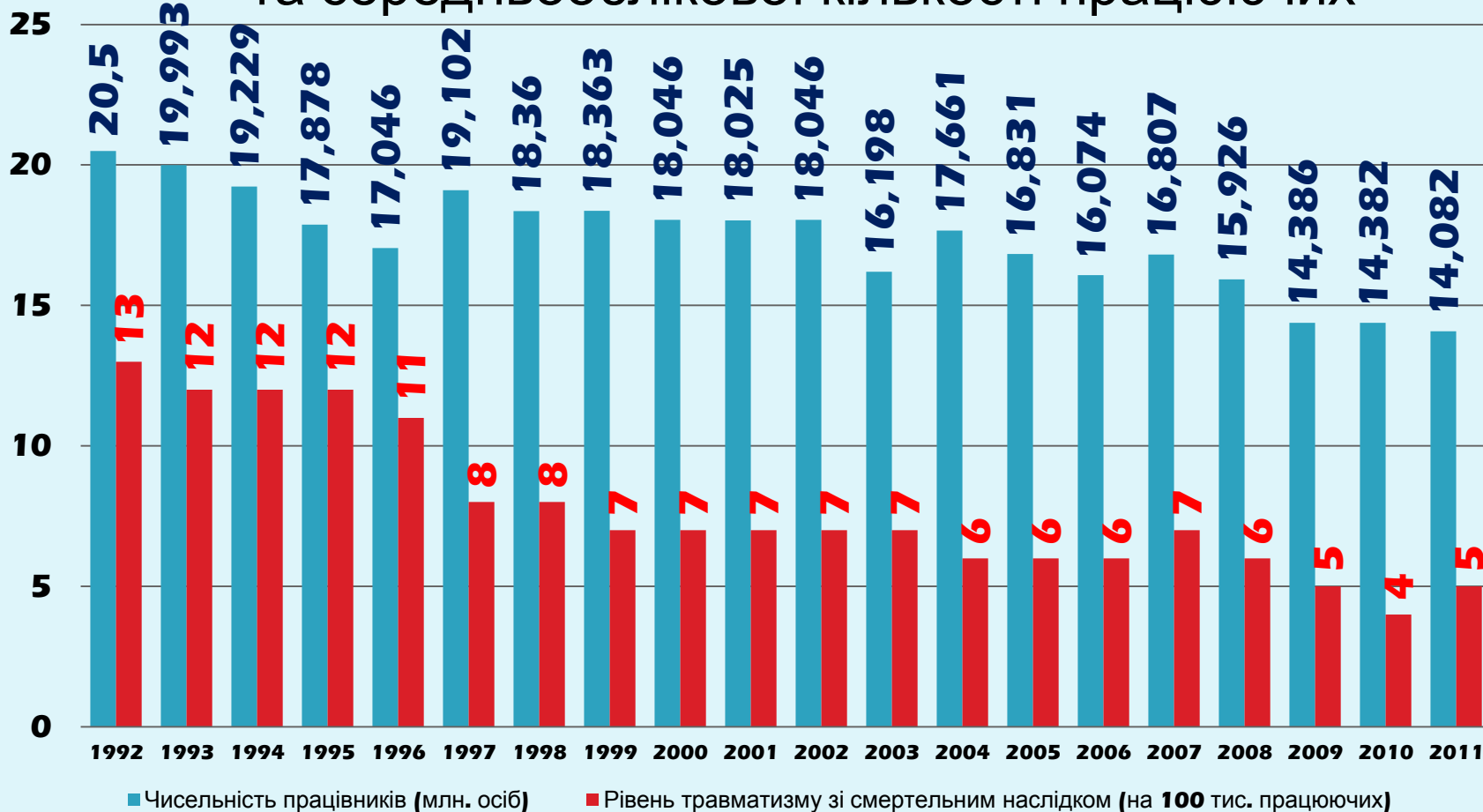
- Найпоширенішими **організаційними причинами** нещасних випадків зі смертельними наслідками, пов'язаних з виробництвом були:
- порушення трудової та виробничої дисципліни - постраждало 177 осіб, або 37%;
- порушення правил дорожнього руху - 92 особи, або 19%;
- порушення технологічного процесу - 43 особи, або 9%;
- порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо - 25 осіб, або 5% від усієї кількості.

Тема 1

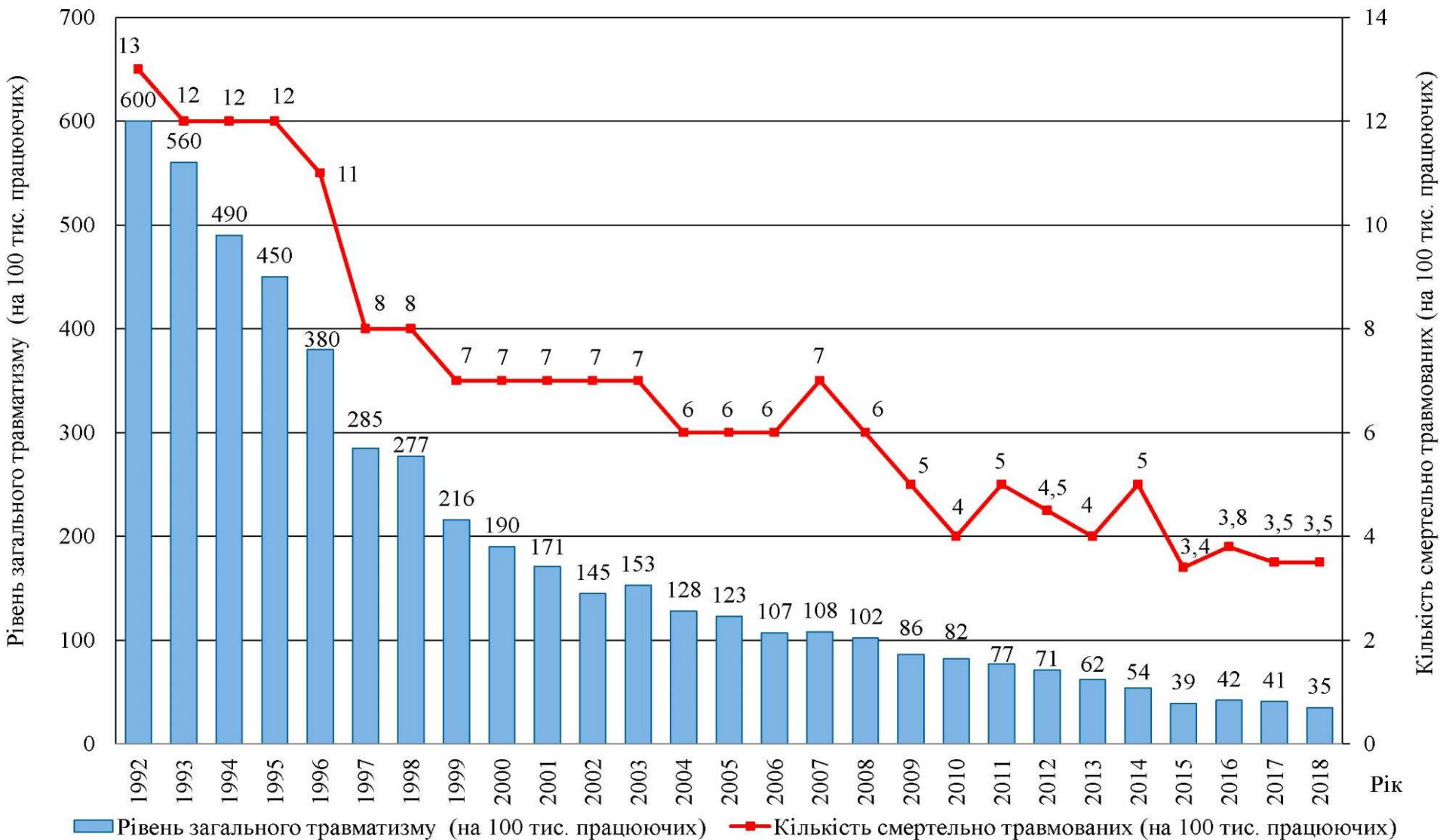
- Найпоширенішими **технічними причинами** нещасних випадків зі смертельними наслідками, пов'язаних з виробництвом, були:
- незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будинків, споруд, території, засобів виробництва, транспортних засобів внаслідок чого постраждала 61 особа, або 41 % від усієї кількості загиблих з технічних причин;
- недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки -24 особи, або 16% від усієї кількості.
- Найпоширенішими **психофізіологічними причинами** нещасних випадків зі смертельними наслідками, пов'язаних із виробництвом, були незадовільні фізичні дані або стан здоров'я через що постраждала 31 особа, або 57% від усієї кількості (у 2010 році - 32 особи, або 45%).

Тема 1

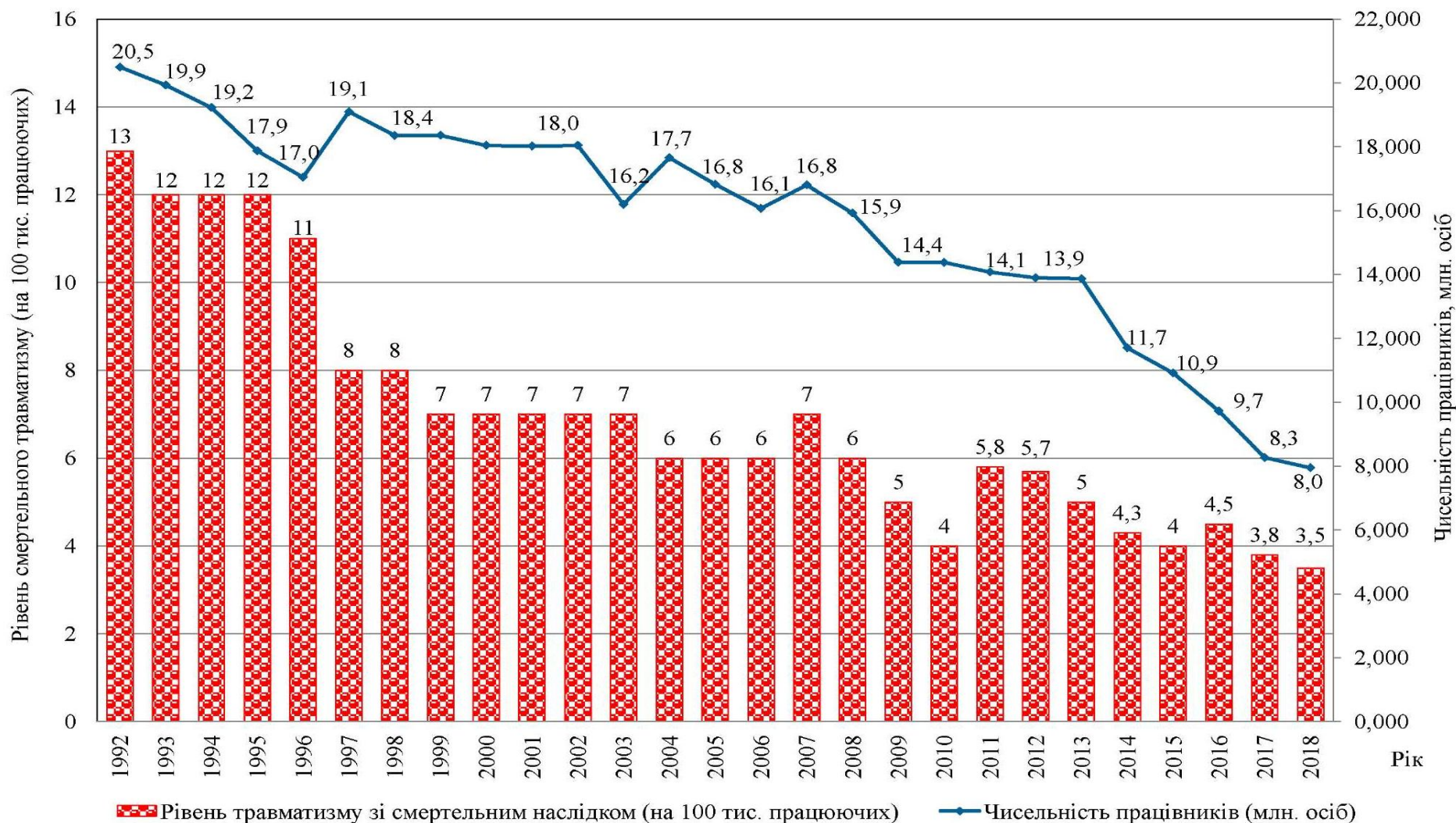
Динаміка рівня виробничого смертельного травматизму та середньооблікової кількості працюючих

Рівень загального та смертельного травматизму на 100 тис. працюючих в Україні у 1992-2018 роках

Рівень смертельного травматизму на 100 тис. працюючих в Україні та кількість працюючих у 1992-2018 роках

Тема 1

- В Україні за зменшення обсягів промислового виробництва спостерігається тенденція до зниження рівня травматизму. Однак у таких галузях, як вугільна, гірничорудна, нафтовидобувна, енергетика, рівень загального виробничого травматизму досить високий, а кількість смертельно травмованих у цих галузях збільшується при зменшенні обсягів виробництва.
- З метою забезпечення позитивного загального виробничого клімату і сприятливої соціальної та економічної ситуації в країні, яка відповідає б вимогам і сподіванням іноземних інвесторів, в Україні з **1997** р. офіційно запроваджено документи з охорони праці, гармонізовані з міжнародними стандартами.

Тема 1

- Це сприяло зниженню рівня травматизму і підготувало основу для введення стандартів з охорони праці, гармонізованих з міжнародними стандартами.
- На семінарах і конференціях проводиться постійне ознайомлення підприємців із загальними положеннями МССУОП та економічною вигодою від їх запровадження. Можна сподіватися, що запровадження МССУОП створить передумови для подальшого поліпшення загальної ситуації щодо охорони праці в Україні.

Тема 1

2. Цілі міжнародного законодавства з охорони праці.

- Інтеграція України в Міжнародну організацію торгівлі та інші міжнародні організації, створення спільних підприємств, праця випускників ВНЗ в іноземних фірмах вимагають від спеціалістів усіх галузей народного господарства знання державного і міжнародного законодавства, у т. ч. з охорони праці. На сьогодні практично сформовано законодавство України з питань охорони праці.
- Адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері охорони праці почалася з прийняттям Закону України «Про охорону праці» в редакції 2002 р. Новий Закон у більшості випадків відповідає певним положенням законодавства Євросоюзу. Дія Закону поширюється *на всіх підприємців, які використовують найману працю, включаючи приватних осіб.*

Тема 1

- Цей Закон зробив більш жорсткими вимоги до всіх роботодавців щодо створення безпечних та здорових умов праці. Він установлює персональну відповідальність роботодавців за дотримання норм охорони праці.
- Право на охорону праці належить до невід'ємних прав людини, записаних у фундаментальних міжнародних документах, таких, як Загальна декларація прав людини ООН (**1948** р.) та Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні та культурні права **1976** р.

Тема 1

У глобальній стратегії ВООЗ «Охорона праці для всіх» пропонуються такі напрями роботи з охорони праці:

- уникнення ризиків (профілактика);
- безпечні технології;
- оптимізація умов праці;
- інтеграція виробництва та роботи з охорони праці;
- основна відповідальність роботодавця та підприємця за охорону праці на робочому місці;
- визнання особистої зацікавленості працівника в забезпеченні охорони праці;
- співпраця роботодавців та працівників на рівних засадах;
- право участі в рішеннях стосовно власної роботи;
- право знати та принцип прозорості;
- безперервне вдосконалення та розвиток охорони праці.

Тема 1

- Принципи охорони праці також відображені в законодавстві Євросоюзу про охорону праці, зокрема в Рамковій директиві **89/391/ЄЕС** від **12.06.1989** р. «Про впровадження заходів для поліпшення безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи».
- *Метою політики охорони праці є зведення до мінімуму показників виробничого травматизму та професійних захворювань.*
- Ця мета набула нових форм у ЄС протягом останніх років і поширилася сьогодні до пропаганди «добробуту на роботі», що означає моральний, фізичний та соціальний добробут, а не лише відсутність нещасних випадків та професійних захворювань.

Тема 1

- Політика охорони праці Європейського співтовариства засновується на **превентивних підходах**, які передбачають залучення всіх учасників, у тому числі працівників, з метою розвитку культури попередження ризиків: освіта, обізнаність та профілактика.
- Право кожного працівника на умови праці, котрі не шкодять його здоров'ю, гарантують безпеку та честь, визнано невід'ємним правом кожного громадянина, як записано в Хартії Євросоюзу про основні права людини **2000** р.

Тема 1

- **3. Соціальний діалог в Європейському Союзі та в Україні.**

У Європейському Союзі соціальний діалог став прогресивною частиною загальної стратегії, яка забезпечила конкурентоспроможнішу позицію Європи у стосунках з основними партнерами у світі.

Однією з найхарактерніших особливостей розвитку політичних і соціальних процесів у країнах, які взяли орієнтацію на членство в ЄС, стало широке застосування вже успішно випробуваних на практиці форм соціальної демократії з участю громадян в ухваленні політичних і економічних рішень, контролю за їх реалізацією у важливих напрямках політичної діяльності владних інститутів.

Тема 1

- В Україні, згідно з законом «Про соціальний діалог в Україні», який набрав чинність з 18.01.2011 р., передбачено формування порядку утворення, склад та організацію роботи Національної тристоронньої соціально-економічної ради та територіальних соціально-економічних рад у регіонах.
- *Соціальний діалог* – процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин.

Тема 1

Соціальний діалог здійснюється на принципах:

- законності та верховенства права;
- репрезентативності і правоможності сторін та їх представників;
- незалежності та рівноправності сторін;
- конструктивності та взаємодії;
- добровільності та прийняття реальних зобов'язань;
- взаємної поваги та пошуку компромісних рішень;
- обов'язковості розгляду пропозицій сторін;
- пріоритету узгоджувальних процедур;
- відкритості та гласності;
- обов'язковості дотримання досягнутих домовленостей;
- відповідальності за виконання прийнятих зобов'язань.

Тема 1

- Соціальний діалог здійснюється на **національному, галузевому, територіальному та локальному** (підприємство, установа, організація) рівнях на тристоронній або двосторонній основі.
- До сторін соціального діалогу належать:
  - ◆ на **національному** рівні:
    - профспілкова сторона, суб'єктами якої є об'єднання професійних спілок, які мають статус всеукраїнських;
    - сторона роботодавців, суб'єктами якої є об'єднання організацій роботодавців, які мають статус всеукраїнських;
    - сторона органів виконавчої влади, суб'єктом якої є Кабінет Міністрів України;

Тема 1

◆ на *територіальному* рівні :

- профспілкова сторона, суб'єктами якої є профспілки відповідного рівня та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- сторона роботодавців, суб'єктами якої є організації роботодавців та їх об'єднання, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- сторона органів виконавчої влади, суб'єктами якої є місцеві органи виконавчої влади, що діють на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

На території відповідної адміністративно-територіальної одиниці стороною соціального діалогу можуть бути органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законодавством.

Тема 1

◆ на *локальному* рівні :

– сторона працівників, суб'єктами якої є первинні профспілкові організації, а в разі їх відсутності – вільно обрані для ведення колективних переговорів представники (представник) працівників;

– сторона роботодавця, суб'єктами якої є роботодавець та/або уповноважені представники роботодавця.

Тема 1

4. Законодавство Євросоюзу з охорони праці.

- Законодавство Євросоюзу в цій сфері можна умовно розділити на дві групи:
  - директиви ЄС щодо захисту працівників;
  - директиви ЄС щодо випуску товарів на ринок (включаючи обладнання, устаткування, машини, засоби колективного та індивідуального захисту, які використовують працівники на робочому місці).
- Законодавство Євросоюзу про охорону праці може бути згруповане таким чином:
  - загальні принципи профілактики та основи охорони праці (Директива Ради 89/391/ЄЕС);

Тема 1

— вимоги охорони праці для робочого місця (Директива Ради 89/654/ЄЕС щодо робочого місця; Директива Ради 92/57/ЄЕС щодо тимчасових чи пересувних будівельних майданчиків; Директива Ради 92/91/ЄЕС щодо охорони праці на підприємствах, де здійснюється видобування мінеральної сировини через свердловини, Директива Ради 92/104/ЄЕС щодо охорони праці на підземних і відкритих гірничодобувних підприємствах; Директива Ради 93/103/ЄС під час роботи на борту риболовних суден; Директива Ради 1999/92/ЄС Європейського парламенту та Ради щодо захисту працівників, які піддаються потенційній небезпеці у вибухонебезпечних середовищах);

Тема 1

— **вимоги охорони праці під час використання обладнання** (Директива Ради 89/655/ЄЕС щодо використання працівниками засобів праці; Директива Ради 89/656/ЄЕС щодо використання засобів індивідуального захисту на робочому місці; Директива Ради 90/269/ЄЕС щодо ручного переміщення вантажів, коли є ризик пошкодження спини у робітників; Директива Ради 90/270/ЄЕС щодо роботи за екранами дисплеїв; Директива Ради 92/58/ЄЕС щодо використання знаків про загрозу безпеці та/чи здоров'ю на роботі);

Тема 1

— вимоги охорони праці під час роботи з хімічними, фізичними та біологічними речовинами (Директива Ради 90/394/ЄЕС щодо захисту працівників від ризиків, пов'язаних з впливом канцерогенних речовин на роботі; Директива Ради 2000/54/ЄС Європейського парламенту та Ради щодо захисту робітників від ризиків, пов'язаних із застосуванням біологічних робочих матеріалів під час роботи; Директива Ради 9824/ЄС щодо захисту працівників від шкідливого впливу хімічних робочих речовин на робочому місці; Директива Ради 96/82/ЄС про запобігання значних аварій, пов'язаних з небезпечними речовинами; Директива 2002/44/ЄС Європейського парламенту та Ради щодо захисту робітників від ризиків, пов'язаних з вібрацією, Директива Ради 36/ 188/ЄЕС про захист працівників від небезпеки, пов'язаної з дією шуму на виробництві

Тема 1

(скасовується Директивою 2003/10/ЄС від 15.02.2006 р.);
Директива 2003/10/ЄС Європейського парламенту та Ради щодо захисту працівників від ризиків, пов'язаних із шумом;
Директива Ради 83/477/ЄЕС про захист працівників від небезпеки, спричиненої на робочому місці азбестом);

— **захист на робочому місці певних груп робітників** (Директива Ради 92/85/ЄЕС щодо захисту на робочому місці вагітних працівниць, породіль і матерів-годувальниць;
Директива Ради 94/33/ЄС щодо захисту молоді на роботі;
Директива Ради 91/383/ЄЕС щодо працівників, які перебувають у тимчасових трудових відносинах);

Окрім нормативно-правових актів, у Євросоюзі широко застосовуються заходи законодавчого характеру (наприклад, кожні п'ять років приймаються програми дій з охорони праці на робочому місці).

Тема 1

5. Міжнародні стандарти SA 8000 «Соціальна відповідальність» і ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».

Аналізуючи історичний розвиток соціальної відповідальності підприємств, слід зазначити факт впливу міжнародних організацій на процес формування її основних засад - Організації Об'єднаних Націй (ООН) та її агенції, Організація стран-експортерів нафти (ОПЕК), Європейського Співтовариства з його складовими частинами, Міжнародної Організації Праці (МОП), провідних світових бізнес структур, громадських та інших політичних організацій.

Тема 1

Починаючи з 2000 року, поширення засад соціальної відповідальності відбувається під проводом Глобального Договору ООН, який базується виключно на *добровільних* ініціативах бізнесу щодо підтримки принципів сталого розвитку, прозорості діяльності, публічної звітності тощо. Його дію спрямовано на залучення підприємств до розв'язання глобальних проблем суспільства. Головна мета документа - бізнес, який має суттєво посилити свою соціальну спрямованість.

Тема 1

Поняття сталого розвитку в цілому досить розпливчате, вважається що у нього є три найважливіші аспекти:

- економічний (у сенсі дії компанії в більшому контексті локальної економіки регіону),
- соціальний
- та екологічний.

Таким чином, компанії мусять ставити перед собою відповідні економічні, соціальні та природоохоронні цілі, оцінюючи їх виконання за допомогою незалежного аудиторського висновку з цього питання, замість того, щоб ставити перед собою виключно цілі на рівні прибутковості та капіталізації.

Тема 1

Вважається, що, тільки діючи таким чином, компанії можуть відповідати «очікуванням громадськості», що є ключовим фактором довгострокової стратегії успіху в сучасному світі.

Відомо, що корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) є однією із частин концепції, зміст якої полягає у формуванні структури підприємства, що прагне розуміти та допомагати у вирішенні не лише певних фінансових питань, але, в першу чергу, соціальних проблем громадськості.

Глобальний договір ООН (*United Nations Global Compact*) — ініціатива **ООН**, спрямована на сприяння соціальній відповідальності бізнесу та підтримку вирішення підприємницькими колами проблем глобалізації та створення стабільнішої та всеохоплюючої економіки.

Тема 1

Законодавчо врегульовані питання соціальної відповідальності в ЄС

Тема 1

Найпоширеніші стандарти звітності соціально відповідального бізнесу:

- **стандарти серії AA1000** - *стандарти соціальної звітності*, призначені для вимірювання результатів діяльності компанії з етичних позицій, надає їм процедуру та набір критеріїв, за допомогою яких може бути здійснений соціальний та етичний аудит їх діяльності;
- **стандарт GRI** - стандарт звітності у сфері стійкого розвитку, представляє собою методологію зовнішньої звітності та не визначає дій організації зі збільшення ступеню соціальної звітності;

Тема 1

- **стандарт SA 8000** визначає *вимоги щодо соціального захисту*, які дають можливість компанії розробляти, підтримувати і запроваджувати політику й методи управління питаннями, які компанія може контролювати або на які вона може впливати, а також демонструвати зацікавленим сторонам, що її політика, методи та дії відповідають вимогам стандарту.

Останні є універсальними щодо географічного місцезнаходження, галузі промисловості та розміру компанії;

Тема 1

- **Стандарт SA 8000** був опублікований у 1997 році, переглянутий – у 2001 році.

Мета стандарту – сприяти постійному поліпшенню умов наймання працівників і здійснення трудової діяльності, виконання етичних норм цивілізованого суспільства.

Стандарт SA 8000 був створений для того, щоб компанії могли підтвердити використання соціально-відповідальних підходів у своїй діяльності. Система менеджменту, заснована на вимогах SA 8000, має загальні вимоги з ISO 9001.

Тема 1

- **Стандарт SA 8000** спрямований на забезпечення привабливості умов наймання для співробітників, поліпшення умов їхньої праці та життєвого рівня.
- Компанії, у яких менеджмент здійснюється відповідно до вимог стандарту SA 8000, мають конкурентну перевагу, яка полягає у високій мотивації персоналу, що у свою чергу дозволяє ефективніше застосовувати сучасні системи менеджменту для досягнення намічених цілей, забезпечуючи при цьому постійну рентабельність. А наявність на підприємстві інших стандартів, таких як ISO 9000, ISO 14000, OHSAS 18001 і т.ін., доповнює стандарт SA 8000, забезпечуючи основу для інтеграції в рамках загальної системи менеджменту, що веде до скорочення ризиків і підвищення прибутковості компанії.

Тема 1

- **Стандарт ISO 26000** – це добровільна настанова з соціальної відповідальності і не є документом, що передбачає сертифікацію, як, наприклад, ISO 9001 та ISO 14001. Згідно ISO 26000 компанія включає такі компоненти, як захист прав людини, навколишнього природного середовища, безпеку праці, права споживачів та розвиток місцевих общин, а також організаційне управління та етику бізнесу. Тобто у керівництві враховані усі принципи, які зазначені у Глобальній ініціативі ООН (документі, до якого приєдналося 6 тисяч компаній та організацій, серед яких 130 українських).

Тема 1

Процеси глобалізації у бізнесі, стрімко зростаючі розміри компаній та розширення сфер їх впливу, призводять до загострення конкурентної боротьби та відстоювання власної репутації, котра нерідко переходить межі закону. Як наслідок - зростання громадської свідомості дало поштовх до перегляду пріоритетів відносин між керівництвом підприємства, його співробітниками та споживачами. Саме споживачі є ланкою, здатною впливати на політику стосунків «керівництво - співробітники». Один із шляхів можливого формування такого впливу є розвиток системи соціальної відповідальності підприємства, та поінформування споживачів.

Розробник: к.т.н., доц. Гунченко О.М.

Соціальна відповідальність – вимоги часу

Безпека праці
OHSAS 18001, ISO 45001

**Якість
продукції**
ISO 9001

**Екологічна
безпека**
ISO 14001

Соціальна відповідальність бізнесу SA 8000